

YAŞLI BİREYLERİN KONUT ERİŞİMİNE YÖNELİK BEKLENTİLERİ

Gizem ÖZER BAŞ¹

Öz

Tüm dünyada yaşanan gelişmeler doğrultusunda yaşam kalitesi artmaktadır. Buna bağlı olarak uzayan yaşam süresi; yaşlı nüfus oranlarının yükselmesine sebep olmaktadır. Uzayan yaşlılık süreci beraberinde yeni gereksinimler doğurmaktadır. Sosyal, psikolojik, fizyolojik ve çevresel yönleri olan yaşlanma süreci tüm bireyler için ne kadar sağlıklı ilerler ise başarılı ve dinç yaşlanmanın gerçekleşmesi o kadar mümkün olabilecektir.

Yaşlanmanın önemli etmenlerinden biri çevresel koşullardır. Çevresel günlük gereksinimlerin karşılandığı, gündelik hayatın sürdürüldüğü konut ve yakın çevresidir. Yakın çevre olarak tanımlanan konut iç mekânı, konuta erişim ve konut yakın çevresindeki imkânlar; bir bütün olarak yaşlı bireyin gereksinimlerini karşılayabildiğinde başarılı yaşlanmanın gerçekleşmesi mümkün olabilecektir. Yaşlının barınma mekânı olan konutu hem erişim hem de tasarım anlamında önem arz etmektedir. Uygun çevresel olanaklar ve tasarım yaşlı bireyin hayata bağlılığını arttırabilmektedir.

Yaşlının barınma mekânı olan konutu hem erişim hem de tasarım anlamında önem arz etmektedir. Konutun kolaylıkla erişilebilmesi özellikle ileri yaştaki kullanıcının önemli çevresel beklentilerinden biridir. Bu çalışmada da amaç yaşlı bireylerin konuta erişimine yönelik beklentilerini saptamayı ve buna yönelik yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik saptamaları belirlemeyi hedeflemektedir. Bu amaca ulaşabilmek için alan çalışması yapılmış ileri yaştaki birey oranının yüksek olduğu bölgede yapılan çalışmada anket yöntemi kullanılmıştır.

Yaşlı bireylerin bireysel yaşam kalitelerini arttırmak üzere konutlarına yönelik memnuniyetleri ile konutlarının fiziksel koşullarının karşılaştırılması doğrultusunda beklentilerin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Beklentilerin saptanması ile yaşlı bireylerin yaşam kalitelerinin artırılmasına yönelik konuta erişim ile ilgili fiziksel koşulları belirlemek mümkün olabilecektir.

Yaşlı olarak tanımlanan bireylerin sınırlandırılabilmesi için çalışmada hedef kitle 60 yaşın üstündeki katılımcılar ile sınırlandırılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda konut ile ilgili veriler saptanmıştır. Anket çalışmasında katılımcı grubuna konutlarının fiziksel koşulları ile ilgili sorular yöneltilmiştir. İkamet ettikleri konutlarına yönelik memnun olma düzeyleri ölçülmüştür. Elde edilen veriler demografik veriler ile karşılaştırılarak diğer anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Yaşlı bireyin konut yaklaşımı ile ilgili beklentilerine yönelik veriler değerlendirilerek öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Konutu, Erişilebilirlik, Mekân Gerontolojisi, Yaşlı, Mekân, Erişim,

¹ Öğr. Gör. Dr. Gizem ÖZER BAŞ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, E-Posta:gizemozerbas@gmail.com ORCID: 0000-0002-4565-1726

ÖZER BAŞ, G. (2020). Yaşlı Bireylerin Konut Erişimine Yönelik Beklentileri. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, "Erişilebilirlik" Özel Sayısı Cilt 1, 145-164. DOI: 10.21560/spcd.vi.818014

EXPECTATIONS OF THE ELDERLY TOWARDS THE DWELLING ENVIRONMENT AND ACCESSIBILITY

Abstract

With the developments in the world, the quality of life is increasing. Accordingly, prolonged life time; elderly population to increases. The prolonged old age process brings with it new requirements. As the aging process with social, psychological, physiological and environmental aspects progresses healthily for all individuals, successful and vigorous aging will be possible.

One of the important factor of aging is environmental conditions. It is the residence and its immediate surroundings where environmental daily requirements are met and daily life is maintained. The residential interior, which is defined as the immediate surroundings, access to housing and facilities in the immediate vicinity of the residence; Successful aging will be possible when it meets the needs of the elderly individual as a whole. The residence of the elderly, which is a shelter, is important in terms of both access and design. The easy access of the residence is one of the important environmental expectations of the elderly user.

In this study, the aim of this study is to determine the expectations of the elderly people about access to housing and to determine the determinations to increase the quality of life for this purpose. In order to reach this goal, a field study has been conducted and the survey method has been used in the study conducted in the region where the rate of older individuals is high. In order to limit the individuals identified as elderly, the target audience was limited to participants over 60 years of age. As a result of the research, data related to housing were determined.

In the survey, questions about the physical conditions of their dwellings were asked to the participant group. Satisfaction levels for their residences were measured. Other significant differences were determined by comparing the obtained data with demographic data. Suggestions were made by evaluating the data regarding the expectations of the elderly person about the housing approach. In order to increase the individual life quality of elderly individuals, it is aimed to measure the expectations in line with the satisfaction of their homes and the physical conditions of their homes. With the determination of the expectations, it will be possible to determine the physical conditions related to access to the dwelling to increase the quality of life of the elderly.

Keywords: *Senior Residence, Accesibility, Elderly, Place Gerontology, Dwelling, Access*

GİRİŞ

Son yüzyılda teknolojiadaki gelişmeler ve günlük yaşam koşullarındaki iyileşmeler ile dünya üzerinde genel olarak toplumların yaşam kalitesi artmaktadır. Artan yaşam kalitesine koşul olarak insan ömrü de uzamaktadır. Bu durum ileri yaştaki birey sayısının artması anlamına gelmekte ve toplum içindeki yaşlı nüfus oranı yükselmektedir. Bir diğer deyişle küresel olarak her geçen gün 'yaşlı' olarak tanımlanan birey sayısı artış göstermektedir.

Dünyanın genelinde olduğu gibi ülkemizde de yaşlı nüfus oranları artmaktadır. 2018 yılında 65 yaş üstü nüfusun toplum nüfusa oranı %8,7'dir. Türkiye'nin nüfus yapısında son yıllarda meydana gelen değişimler doğrultusunda Türkiye İstatistik Kurumu tarafından farklı doğurganlık ve göç ve ortalama yaşam süresi gibi varsayımları içeren senaryolarına göre yeni nüfus projeksiyonları üretilmiştir. Demografik göstergelerdeki mevcut eğilimlerin devam edeceği varsayımına dayanan senaryo sonuçları oluşturulmuştur (TÜİK, 2018).

Yıl	Toplam	0-14	15-64	65+	Oran (%)		
					0-14	15-64	65+
2018	81 867 223	19 203 792	55 500 077	7 163 354	23,5	67,8	8,7
2023	86 907 367	19 601 384	58 438 033	8 867 951	22,6	67,2	10,2
2040	100 331 233	19 333 893	64 623 369	16 373 971	19,3	64,4	16,3
2060	107 095 998	18 126 086	64 727 126	24 242 787	16,9	60,4	22,6
2080	107 100 904	16 813 783	62 873 761	27 413 359	15,7	58,7	25,6

Tablodaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Görsel 1. 2080 yılına kadar Tüik tahmini yaş nüfus projeksiyonları

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30567> (02.04.2019)

Türkiye istatistik kurumunun senaryolar üzerinden yaptığı çalışmaya göre 2080 yılında 65 yaş üzeri nüfusun %25,6 olacağı öngörülmektedir. Her dört kişiden birinin yaşlı olacağı tahminini oluşturan bu istatistiksel oranlar 'gelecekteki yaşlı' kavramının önemini ortaya koymaktadır.

Toplumların mevcut veriler ile senaryolar oluşturup tahminlerde bulunmaya çalıştığı yaşlı kavramının sözlükteki ilk anlamı ile yaşlı; 'yaşlı ilerlemiş kimse' olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011, s.871). Ancak bu tanım

ömrün ileri dönemlerinde yaşanan yaşlılık dönemini açıklamak için yalnızca kronolojik süreç ile ilgili bir yaklaşım sunmaktadır. Normal bir hayat süren tüm canlıların yaşadığı bu süreç insanın doğası gereği yalnızca bulunulan yaştan ibaret değildir.

Bowling (2006) literatürdeki ana yaşlanma temalarını psikososyal veya biyomedikal yaklaşımlar ve bunların kombinasyonları olarak tanımlamaktadır. Ancak genellikle yaşlanma güncel kaynaklardaki literatürde kronolojik, biyolojik, psikolojik ve sosyal olarak sınıflandırılmaktadır (Bölüktaş, 2019, s.3). Dolayısıyla yaşlanma sürecinde farklı etmenlerin rol oynadığını söylemek mümkündür. Fiziksel ve zihinsel yeterlilikler ilerleyen yaş ile azalmaktadır (Bowling, Dieppe,2006, s.1549).

Yukarıda da açıklandığı üzere yaşlanma tek bir disiplinin verileri ile açıklanması mümkün olmayan bir olgu olduğundan, birçok bilimin kesiti olarak ortaya çıkmıştır. Bu sebeple yaşlılık ve yaşlanmanın bilimi olan gerontoloji; hem bilimler arası (interdisipliner) hem de çok bilimli (multidisipliner) bir yapı olarak kabul edilmelidir (Kalınkara, Arpacı, 2016, s.400-412). Bu çok disiplinli ve çok yönlü bilimin son yıllarda yaşlanma ile ilgili tanımladığı önemli yaşlanma biçimleri dinç yaşlanma, başarılı yaşlanma, bağımsız yaşlanma gibi herkesin aklındaki yaşlı kavramının ötesinde ileri yaşlara ait olan hayat döneminde de normal yaşamın sosyal, çevresel yönleri ile dinamik biçimde sürdürülmesine dair hedefi içermekte ve kapsamaktadır.

Gerontoloji bilimi ile son yıllarda ortaya çıkan kavram yalnızca mimarlığın değil; devlet politikalarının, ekonominin, şehir planlamacılarının, nüfus planlamacılarının, kamu ve sağlık sektörlerinin de çalışma alanına giren ve temelinde yaşlı ile mekan arasındaki kurgu çerçevesinde ortaya çıkan 'yerinde yaşlanma' kavramıdır. Yerinde yaşlanma kavramı literatürde farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. En öz açıklaması ile 60 yaş üstü yaşlının kendine ait evinde hayatını sürdürmesi olarak ifade edilebilir.

Yerinde yaşlanma bireyin bağımsız yaşayabildiği biçimi ile hem psikolojik ve sosyal anlamda getirisi olan hem de toplum ve devlete ekonomik olarak olumlu katkı sağlayan bir kavramdır. Üstelik sosyolojik olarak toplum bireyin kurumsal bir birimde izole edilmemesi de olumlu bir diğer tarafı olarak görülebilir. Kurumsal yapı ve yapılanmalar devlete hem ekonomik hem de

sosyal olarak yükler yarattığından yerinde yaşlanma devletin sosyal politikaları açısından da yaşlı ve sosyal politika açısından faydalı bir yaklaşım biçimidir.

Yerinde yaşlanma terimi gerontoloji bilimine yaklaşık otuz yıl önce girmiştir (Pastalan, 1990, s.82). Kavramın içindeki ‘yer’ kelimesi çeşitli boyutlara sahiptir: Ev ya da mahalle gibi görülebilen ve dokunulabilen fiziksel bir boyut, insanlarla ilişkileri ve bireylerin başkalarıyla bağlantıda kalma biçimlerini içeren sosyal bir boyut, duygusal ve psikolojik bir boyut aidiyet ve bağlılık duygusu, yaşlıların değerleri ve inançları, etnik kökenleri ve sembolik anlamları ile ilgili olarak ise kültürel bir boyutla ilgilidir. Bu nedenle, ev fiziksel bir mekan olmanın yanında yaşlı bireyin kronik olarak hasta veya engelli olmasına rağmen, sosyal bir çevre ve kimliğin korunabileceği yaşam alanının tanımını sağlar. Bu açıdan bakıldığında, konut hem mekan hem de çevresel olarak; kendiliğin bir uzantısını, bireyselleşmeyi ve benliğin bütünlüğünün korunmasını sağlayan kişilik varlığını desteklemektedir (Lecovich, 2014, s.26-29).

YAŞLI KONUTU VE KONUTA ERİŞİLEBİLİRLİK

19. yüzyıl ve öncesinde; yaşlı bireye muhtaç, fiziksel olarak yetersiz, ihtiyaç sahibi olarak bakılırken bu durum günümüze kadar zamanla olumlu yönünde değişmiştir. Eski görüşler yerini ‘sağlıklı yaşlanma’, ‘kaliteli yaşlanma’, ‘dinç yaşlanma’ ve bunun gibi kavramların doğrultusunda ileri yaştaki bireyin kendi kendine yetebilmesi ve sağlıklı kalması üzerine kurgulanan kavramlar çerçevesinde değişmeye başlamıştır. Bu bağlamda değişen bakış açıları ve yaşam koşulları ile yalnızca yaşlı kavramı olarak değil; yaşlı ve mekan ilişkisi bağlamında yaşlı dostu kent, yaşlı dostu restoran, yaşlı kompleksi, yerinde yaşlanma ve bunun gibi kavramlar son yıllarda ortaya çıkan güncel konulardır. Bu konular arasında en geniş anlama sahip olan mekânsal olgu ‘yerinde yaşlanma’ sadece mekânsal değil toplumsal, politik, ekonomik ve sosyal anlamda çok yönlü içeriğe sahiptir.

Toplumun tamamını doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren ‘yaşlı’ ve ‘mekan’ kavramları ve bu kavramların ilişkisi yaşlı bireyin hem sosyo-ekonomik hem fizyolojik ve psikolojik sağlık durumu açısından önem arz etmektedir. Yaşa bağlı olarak ortaya çıkması olası fiziksel kısıtlamalar ve bunun sebep olacağı psikolojik etmenler yaşlı bireylerin genç nüfusa oranla

mekan tercihinde daha dikkatli ve özenli olmasını gerektirmektedir. Bu sebeple yaşlılık ve mekan arasındaki ilişki tıp, psikoloji, sosyoloji gibi çok farklı alanların ortak hareket etmesini zorunlu hale getirmektedir (Şerif, Mücahit, 2019, s.23). Yaşlı ve mekan arasındaki ilişkiyi konu edinen bilim dalı hangi disiplinin alanına dahil olursa olsun 'mekan gerontolojisi' olarak adlandırılmaktadır. Bu bilim interdisipliner bir alandır ve temel amacı gerontologlara, toplum planlamacılarına, hizmet sağlayıcılarına, politikacılara yaşlıların gereksinimlerine yönelik daha kolaylıkla cevap verebilme olanağı tanımaktadır (Esendemir, 2016, s.416).

Mekan gerontolojisinin çalışma alanının temelinde yaşlı bireyler için farklı niteliklere sahip barınma modelleri bulunmaktadır. Farklı barınma tipolojileri kurumsal, yarı kurumsal ve bireysel odaklı olarak çeşitlenmektedir. Yaşlı bireysel yaşam formuna sahip olduğu bireyin kendisine ait 'Konut'u', bu modeller içinde önemli ve ayrı bir yere sahiptir. Özellikle de yaşlılar için yaşamsal ve sosyal olarak önemli olgulardan biri olan konut, varoluşundan bu yana günlük yaşam deneyimlerinin şekillendiği, insanın yaşamını sürdürdüğü kabuk olarak farklı kültür ve toplumlarda yapılaşmış çevrenin en önemli ögesi olarak ortaya çıkmaktadır. İşlevi, barınma gereksinimini karşılamak olan konutun çevre bağlamında amacı insanın yaşamına en uygun çevreyi yaratmak olarak değerlendirilmelidir. Bu anlamda konut, biyolojik bir varlık, bir nesne ve çevresinin bir parçası olarak insan gereksinimlerini karşılamakla birlikte ihtiyaç duyduğu çevre koşullarını da sağlamak zorundadır (Tutal, 2016, s.505)

Toplumdaki tüm bireyler fiziksel veya zihinsel işlev kaybına sahip olduğu durumlarda dahi, temel hak ve özgürlükleri diğer insanlar kadar yaşama hakkına sahiptir. Yaşamın diğer evrelerinde olduğu gibi, ilerleyen yaş döneminde bireyin taleplerini tam olarak karşılayabilmek, bireyin sağlığını en iyi hale getirmeyi ve böylece sonraki dönemlerdeki olası bakım taleplerini azaltmayı sağlayabilecektir (WHO, 2015, s.82). Bir diğer deyişle yaşlının gereksinimlerini doğru şekilde karşılayarak yaşam kalitesini arttırmak; devletler ve sosyal politikalar açısından ilerleyen zamanlarda oluşabilecek masraf ve iş yükünün azalmasını sağlamak anlamına gelmektedir.

Gelecek zamanlarda yaşlı nüfusun karşılaştığı zorluklar ve fırsatlarla uğraşma çabası günümüzde olduğundan daha çok çalışma ve iş gücü gerektirecektir.

Yapı ve hizmetlerle ilgili değişiklikler olmaksızın, yaşlıların toplum içinde yaşamlarını sürdürmeleri zordur ve kurum bakımını gerektirmektedir. Bu durum devlet için artan maliyet anlamına gelmektedir. Bu nedenle yerinde yaşlanmayı kolaylaştıracak stratejiler geliştirilmelidir (AARP, 2018).

İnsanın kendi evinde yaşlanması ile bağımsızlık arasında çok güçlü bir ilişki vardır. Ev yalnızca iç mekânda değil, aynı zamanda dış çevrede de aşına olma durumu oluşturur. Yaşlanan birey bu sabit yakın çevreden büyük ölçüde yararlanır ve aynı yerde hayata devam etme durumu bu faydayı devam ettirebilir. Sosyal ağların avantajları; toplumsal hizmetler, arkadaşlar ve komşular açısından oldukça önemlidir. Yaşlı insanlar için konut hem bireyi geçmişe bağlayan hem de aileleri, komşuları, arkadaşları ile yakın ilişkiler kurduğu bildik bir mekândır. Özellikle emeklilik ve azalan hareketlilik yaşlı insanlar için bu durumu önemli bir hale getirmektedir (Kalınkara, Arpacı, 2016, s.400-412).

Konutun bulunduğu konumu, yakın çevresi ve erişimi sağlığa etkisi açısından önemli bir faktördür. Yalnızlık, depresyon için bağımsız bir risk etmenidir, yüksek tansiyon, kalitesiz uyku, bağışıklık stresi tepkileri ve yaşlılarda zaman içinde oluşan bilişsel zayıflama gibi sağlık sorunlarında konutun durumu ve erişimi önemli bir etkiye sahiptir (Fox vd.,2017, s.4).

Yaşlıların çoğunluğu dükkanlar, postaneler, dini kuruluşlar (ibadethaneler), dinlenme ve yürüyüş alanları da dahil olmak üzere yakın çevredeki kolaylıkları kendilerine ait olarak nitelemiştir. Yakın çevreye kolay erişimin yere aidiyet duygusu ve buna bağlı olarak yaşam kalitesini arttırdığı tespit edilmiştir (Kalınkara, Arpacı, 2016, s.417). Kendine ait hissetme, bir yere bağlanma, yaşlı yetişkinleri destekleyen önemli bir faktördür (Hrast, Sendi,2018, s. 3-9). Bir yere bağlanma ve kendine ait hissetme ile birlikte ileri yaştaki bireylerin gündelik hayatta her daim etkileşimde bulunduğu yakın fiziki çevre özellikle yerinde ve sağlıklı yaşlanma açısından çok önemlidir (Tutal,2016, s. 503). Bu anlamda yaşlı ve yakın çevresini oluşturan yapılanmaya genel olarak bakıldığında 'kendi evinde yaşlanma' ve yaşlı bireye 'destekleyici çevreler oluşturmanın' birbiri ile bağlantısı olduğu görülmektedir. Yaşlı bireyi destekleyen çevreyi; iç mekan anlamında çözümlenmek tam anlamıyla yeterli değildir ve bütüncül biçimde yaklaşıldığında konuta erişilebilirliğin de etkili faktör olduğunu ifade etmek

mümkündür. Yaşamın önceki dönemlerinde olduğu gibi yaşlılık döneminde de sosyal ve toplumsal hayata katılım daha güç görünse dahi; aslında hayatın önceki süreçlerinden daha fazla önem kazanmaktadır.

Çalışma ile yaşlı bireylerin bireysel yaşam kalitelerini arttırmak üzere konutlarına yönelik memnuniyetleri ile konutlarının fiziksel koşullarının karşılaştırılması doğrultusunda beklentilerin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Beklentilerin saptanması ile yaşlı bireylerin yaşam kalitelerinin arttırılmasına yönelik konuta erişim ile ilgili fiziksel koşullara ve erişilebilirliğin daha sağlıklı olmasına yönelik öneriler getirmek mümkün olabilecektir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmada yapılan literatür araştırması doğrultusunda yaşlı kullanıcıların konutlarının erişiminin önemi ve ileri yaştaki bireyin beklentileri saptanmıştır. Konutun yaklaşımına ve erişilebilirliğine yönelik beklentilerinin saptanması amaçlanmaktadır. Yukarıda da açıklandığı üzere yaşlı birey yakın çevresinde sosyal imkanlara ulaşım ilgili beklentilere sahiptir. Bunların doğru biçimde karşılanması ile bireyin daha kaliteli bir yaşam sürmesi mümkün olabilmektedir. Yerinde yaşlanmayı destekleyen bu tutum doğrultusunda ileri yaştaki bireyin etrafına olan yükünün azalması söz konusudur. Çalışma yaşlı bireylerin konuta erişimine yönelik memnuniyet ve konutun fiziksel koşullarına bağlı olarak erişimi ile ilgili beklentilerini ölçmek üzere gerçekleştirilmiştir. Konutun iç mekan tasarımı araştırma kapsamı dışındadır. Bu sebeple çalışmanın konusu; yaşlı bireyin konuta erişimini sağlayan fiziksel koşulların saptanması ve buna yönelik tespitler doğrultusunda öneriler oluşturulması ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma 60 yaş ve üstündeki katılımcılar ile gerçekleştirilmiştir. Uygulama alanı olarak belirlenen bölge İzmir ili kent merkezidir. Veriler görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Yüz yüze görüşme yöntemi ile sorular yöneltilmiştir. Yüz yüze görüşme ile katılım sağlanan anket; gönüllülük esası ile çalışılarak katılımcılara konutu ve yakın çevresini kullanımına yönelik soruların yöneltilmesi ile sağlanmıştır.

Anket; uygulama alanı belirlenen bölgede ikamet etmekte olan bireylere uygulanmıştır. Yaşlı katılımcılarla gerçekleştirilen bu çalışma kendi konutunda yaşamına devam eden katılımcılara uygulanmıştır. Çalışma konut, konuta erişim, konut memnuniyeti ve konutun fiziksel koşullarına yönelik olarak

gerçekleştirildiğinden sağlık kurumunda veya bakım merkezinde konaklayan, barınan katılımcılar ile çalışma yapılmamıştır.

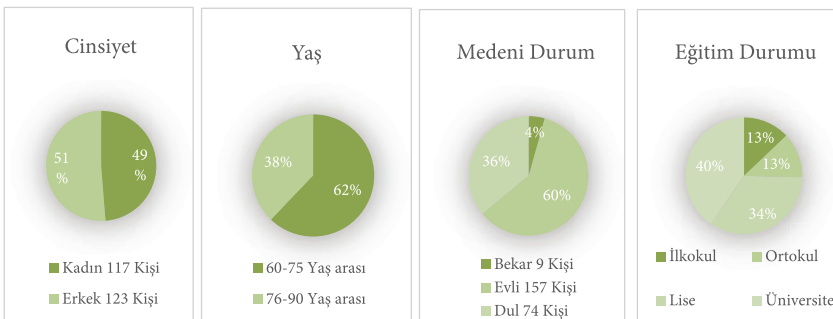
İleri yaştaki bireylere yönelik hizmetler sağlayan kurumlar; anlaşma ve belirli bir süre üzerinden hizmet vermekte ve kullanıcıya kendi konutu düzeyinde aidiyet duygusu sağlamamaktadır. İleri yaştaki bireylere yönelik Kurumsal hizmet veren yapılanmalar ile bireyin kendi konutu temelde işlev olarak günlük yaşamın sürdürülmesini sağlayan ve destekleyen mekanlar olsa da araştırmanın amacı kişinin kendi kendine yetebilmesi üzerine çalışıldığından destek veren kurumsal hizmet mekanları kapsam dışı bırakılmaktadır.

Yaşlı bireyin yaşamına kendi konutunda devam etmesi; devletin yüklerini hafifletmesi açısından önemlidir. Ancak yaşlı bireyin kendi evinde ikamet edebilmesi için belirli bir noktaya kadar kendi kendine yetebiliyor olması gerekmektedir. Çalışma sağlık ve fiziksel yeterlilik olarak kendi kendine yetebilen katılımcılar ile gerçekleştirilmiştir.

Yaşlanma ile birlikte bireyler kendi ortamlarında kalmaya devam etmek istemekte ve diğer olanaklara ulaşabilmeyi istemektedirler. Bu onların artan duygusal talepleri için önemli olmakta ve sağlıklı yaşlanma sürecine olumlu katkıda bulunmaktadır (Öner Doğanyigit,2018, s.136-150).

BULGULAR VE TARTIŞMA

Yapılan çalışmada veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, ortalama) kullanılmıştır. Çalışmada katılımcılara demografik veriler ve konutlarına erişim ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

Grafik 1. Katılımcıların Demografik Verileri (Kişisel arşiv)

Demografik veriler cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim durumu ile sınırlandırılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların 117 kişi ile %48.8'inin kadın, 123 kişi ile %51.2'sinin erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların cinsiyet dağılımları hem istatistiki hem de toplum değerleri açısından birbirine yakın ve eşit olarak oluşturulmaya çalışılmıştır.

Katılımcıların yaşlarına göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların 202 kişi ile %84.2'sinin 60-75 yaş arasında ve 38 kişi ile %15.8'inin 76-90 yaş aralığında olduğu görülmektedir (Grafik 1). Bu yaş aralıkları Dünya Sağlık Örgütü (WHO) kronolojik sınıflandırmaları göz önüne alınarak oluşturulmuştur ve WHO sınıflandırmasına göre 60-75 yaş arası yaşlı, 76-90 yaş arası ise orta yaşlı olarak tanımlanmaktadır. 90 yaş üstü bireyler ise çok yaşlı olarak ifade edilmektedir İstatistiki oranlara bakılarak çalışmada çok yaşlı katılımcı olmadığını ifade etmek mümkündür.

Araştırmaya katılan katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların %3.8'inin bekar, %65.4'inin evli ve %30.2'sinin bekar olduğu görülmektedir (Grafik 1). Medeni durum katılımcıların konutta kaç kişiyle birlikte barınma sağladıkları veya tek başına yaşayıp yaşamadıkları ile ilgili verileri biçimlendirmeye yardımcı olmuştur.

Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların %12.9'unun ilkokul, %12.5'inin ortaokul, %34.2'sinin lise, %40.5'inin üniversite ve üstü eğitim sahibi olduğu görülmektedir. Ortalama olarak eğitim düzeyinin yüksek olduğu ifade edilebilmektedir (Grafik 1).

İkamet edilen konut ile ilgili fiziksel verileri saptamak üzere konut ana girişinde merdiven ve rampa olup olmadığı, aktif olarak çalışan ve kullanılabilen bir asansör olup olmadığı ve katılımcının ikamet ettiği dairenin bulunduğu kata yönelik sorular yöneltilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların oturdukları konutların özelliklerine göre dağılımları (Kişisel Arşiv).

Konut Bilgisi		Sayı	%
Merdiven Durumu	Evet	193	80.4
	Hayır	47	19.6
Rampa Durumu	Evet	97	40.4
	Hayır	143	59.6
Asansör Durumu	Evet	169	70.4
	Hayır	71	29.6
Daire Katı	1. ve 2. Kat	106	44.2
	3. ve 4. Kat	72	30.0
	5. Kat ve üstü	61	25.8
	Hayır	209	87.1
Toplam		240	100.0

Araştırmaya katılan katılımcıların oturdukları konutların özelliklerine göre dağılımları Tablo da verilmiştir. Katılımcıların oturdukları konutlarda merdiven bulunma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların %80.4'ünün evet, %19.6'sının hayır cevabını vermiş oldukları görülmektedir. Bu soru ile konutun bulunduğu yapının girişinde merdiven olup olmadığı ifade edilmektedir. Sorulardan elde edilen veriler doğrultusunda yapıların çok büyük bir çoğunluğunun erişiminin merdiven ile sağlandığı görülmektedir. Girişin merdiven ile sağlanması yapının zeminden belli bir yükseklik ile erişimini olduğunu ifade etmektedir Yapılarda su basman kotunun olması gerekliliği göz önüne alınırsa bu durum yapının erişilebilirliğini dikey yöndeki sirkülasyon araçlarından merdiven veya rampa ile sağlanmasının gerekliliğini açıklamaktadır. Bu sebeple bir diğer soru olarak katılımcılara yapı girişlerinde rampa bulunup bulunmadığı yöneltilmiştir. Konutlarının olduğu yerde rampa olma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların %40.4'ünün evet, %59.6'sının hayır cevabını vermiş oldukları görülmektedir.

Binaya yaşlı bireyin erişimin sağlanmasına yardımcı olabilecek merdiven veya rampa dışında binanın içindeki dikey sirkülasyonun sağlanması için de erişilebilirliği en kolay sağlayan yapı elemanı asansördür. Bu sebeple

katılımcılara konutlarında çalışan aktif bir asansör olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcıların konutlarında çalışan aktif bir asansör bulunma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların %70.4'ünün evet, %29.6'sının hayır cevabını vermiş oldukları görülmektedir. Katılımcıların oturdukları konutun katlarına göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların %44.2'sinin 1. ve 2. kat, %30'unun 3. ve 4. kat ve %25.8'inin 5. kat ve üstü olduğu görülmektedir.

Katılımcıların konut erişimine yönelik verileri elde edildikten sonra temel konut memnuniyetine yönelik ölçeği belirlemek üzere beş soru sorularak genel memnuniyet düzeyleri belirlenmiştir. Fiziksel koşullar üzerinden memnuniyetin ölçüldüğü sorularda Likert tipi ölçek kullanılmıştır.

Tablo 2. Araştırmaya katılan katılımcıların oturdukları konutların özelliklerine göre genel konut memnuniyeti ölçeğinin puan ortalamalarının karşılaştırılması (Kişisel Arşiv)

Değişkenler		Sayı		SS	t/F değeri	p
Merdiven Durumu	Evet	193	4.52	0.37	t=4.823	0.000*
	Hayır	47	4.22	0.39		
Rampa Durumu	Evet	97	4.68	0.26	t=8.214	0.000*
	Hayır	143	4.31	0.39		
Asansör Durumu	Evet	169	4.56	0.36	t=6.624	0.000*
	Hayır	71	4.22	0.35		
Daire Katı	1. ve 2. Kat	106	4.44	0.39	F=0.961	0.384
	3. ve 4. Kat	72	4.53	0.36		
	5. Kat ve üstü	61	4.46	0.45		

*p<0.05

Fiziksel mekan gereksinimleri ile ilgili olarak konutun aydınlatma, iklimlendirme, donatı kullanılabilirlik, konutun güvenliğine yönelik sorulardan ölçek tamamen katılıyorum-tamamen katılmıyorum aralığında beş ölçek sırası ile düzenlenerek konutlara yönelik memnuniyet düzeyleri belirlenmiştir. Elde edilen veriler karşılaştırılma yapmak üzere kullanılmıştır (, SS) (Tablo 2).

Araştırmaya katılan katılımcıların oturdukları konutların özelliklerine göre genel konut memnuniyeti ölçeğinin puan ortalamalarını karşılaştırmak için iki grup karşılaştırılmasında bağımsız t testi, ikiden fazla grup karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre, konutta

merdiven bulunma durumuna göre genel konut memnuniyeti ölçeğinin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Bina girişinde merdiven olan katılımcıların genel konut memnuniyeti ölçeğinin puan ortalamasının, olmayan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Test sonucuna göre konutta rampa bulunma durumuna göre genel konut memnuniyeti ölçeğinin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Konut girişinde yürümeyi kolaylaştıran dikey sirkülasyon araçlarından biri olan rampa bulunan katılımcıların genel konut memnuniyeti ölçeğinin puan ortalamasının, olmayan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Test sonucuna göre konutta aktif asansör bulunma durumuna göre genel konut memnuniyeti ölçeğinin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Konutta aktif asansör olan katılımcıların genel konut memnuniyeti ölçeğinin, olmayan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Yaşlı bireylerin konutlarının bulunduğu bina girişi ve konut ile ilgili fiziksel durumlar ile ilgili olarak bireylerin konutun ana girişinde merdiven bulunması durumundan, olmaması durumuna göre daha memnun olduğu görülmüştür. Bina veya konutun girişinde merdiven olmaması mimari anlamda açıklaması, konut zemin katının subasman yüksekliğinin olmamasını ifade etmektedir. Bir diğer deyişle bina alt yükseltisi olmadan zemin katın dışarı ile yüksekli olarak aynı hizada zemin döşemesine sahip olduğunu gösterir.

Elde edilen verilere göre yaşanan konutun bulunduğu kat durumu göre genel konut memnuniyeti ölçeğinin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Konutu 5. kat ve daha üst katlarda bulunan katılımcıların genel konut memnuniyeti ölçeğinin, daha alt katlarda ikamet eden katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tüm insanlar ırkı, dili, dini ve yaşı fark etmeksizin hayatını özgürce yaşama hakkına sahiptir. Hayat boyunca elde edilen deneyimlerden ve çevreden oluşan genel bakış açısı ise yaşlanınca bağımsızlığın, etraftaki olanaklara erişimin fiziksel olarak olası gerilemeler sebebi ile kaybedilmesinin muhtemel

olduğudur. Ancak her bireyin yaşı fark etmeksizin kimseye bağlı kalmadan yaşama özgürlüğü vardır. Yaşlı bireyler de ömürlerini bağımsız biçimde devam ettirme hakkına sahiptir. Hayatı özgürce ve belirli bir yaşam kalitesinde devam ettirebilmek; yeterli sağlık düzeyinin yanında uygun koşullara sahip küçük ve büyük ölçekli çevresel koşullara sahip olmayı da gerektirmektedir. Mekansal olarak konut, konutun yakın çevresi ve daha geniş çaptaki kentsel ölçekler, bireye yeterli imkanları tanımalıdır. Bunun için yaşlı bireyin konut yakın çevresindeki sosyal yaşama erişimi, kolay biçimde ulaşımı önem kazanmaktadır. Bu bağlamda sosyal gereksinimleri karşılayabilmek için konut kullanımının kişisel bağımsızlıkta etkisi olduğunu ifade etmek mümkündür.

Yaşlı bireyin çalışma, bir iş ile meşgul olma durumunun çok düşük oranlarda seyrettiği bilinmektedir. Yaşlılığın çoğunlukla aktif bir çalışma hayatına sahip olunmayan bir dönemdir. Bu durum günlük vaktin dışarıdaki gereksinimleri karşılamak ve temel sosyal yaşantıyı sağlamak dışında önemli bir kısmını evde geçirmeyi gerektirir. Konut hayatın yaşlılık dönemi için fiziksel gereksinimleri karşılamasının yanında bu yönü ile göz önüne alındığında daha nitelikli karşılanması gereken bir mekânsal ihtiyaçtır. Evin iç mekanı ileri yaşın getirdiği bedensel fiziksel koşullar da dikkate alınarak biçimlendirilmelidir. Gündelik yaşamın geçtiği konut birimleri olan yaşam alanları, ıslak hacimler; kadın, erkek, genç, yaşlı gözetmeksizin ortalama antropometrik standart ölçüler doğrultusunda planlanmaktadır. İlerleyen yaş ile gerileyen bedensel fiziksel durumlar ile birlikte konutta geçirilen süre de dikkate alındığında bu hacimlerin önemi daha fazla artmaktadır.

Konut iç mekanının ergonomik anlamda fiziksel gereksinimleri karşılaması gereklidir. Gerektiğinde yaşlı birey için konut içi düzenlemeler yapılmaktadır. Ancak sadece konutun düzenlenmesi tek başına yeterli değildir, konuta giriş ve yaklaşım da destekleyici olmalıdır. Bu bakış açısı dahilinde çalışma kapsamında ileri yaştaki bireylerin konuta erişimleri ve buna yönelik beklentilerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda yapılan çalışmadan elde edilen veriler ile sonuçlara ulaşılmıştır.

-Yaşlı bireylerin konutlarının bulunduğu bina girişi ve konut ile ilgili fiziksel durumlar ile ilgili olarak bireylerin konutun ana girişinde merdiven bulunması durumundan, olmaması durumuna göre daha memnun olduğu görülmüştür.

Bina veya konutun girişinde merdiven olmaması mimari anlamda açıklaması, konut zemin katının su basman yüksekliğinin olmamasını ifade etmektedir. Bir diğer deyişle bina alt yükseltisi olmadan zemin katın dışarı ile yüksekli olarak aynı hizada zemin döşemesine sahip olduğunu gösterir. Bu veriler katılımcının hangi katta ikamet ettiğine bakılmaksızın tümü için geçerli olduğundan genel olarak hangi katta ikamet ederse etsin yaşlı bireylerin bina girişlerinin sokak ile hemzemin olmasını istemediklerini gösterebilmektedir. Bir diğer deyişle bu duruma merdiven olması açısından değil, merdiven bulunmasının getirdiği yükselti ve bunun etkisi olarak yapıdaki tüm dairelerin etrafa daha hakim olması açısından bakmak literatüre daha yakın bir yaklaşım olacaktır. Yaşlı bireylerin konut içinde geçirdikleri vakitte çoğunlukla pencereye yakın oturarak dışarıyı gözlemledikleri bilinmektedir. Yapılan çalışmadan memnuniyet ile ilgili veri elde edilmiş olsa da bunun yapısal değeri ile bu kapsamda da değerlendirmek mümkündür.

- Genel teamüller yaşlı bireylerin ilerleyen yaşlarda merdiven kullanımı ile ilgili zorlandığını göstermektedir. Bu sebeple binaya rampa ile giriş sorusu yöneltilmiştir. Dolayısıyla konut erişilebilirliği ile ilgili yapılan bir diğer tespit; bina girişinde rampa bulunma durumu ile ilgili yapılmıştır. Yaşlı birey için konutun giriş bölümünde rampa bulunması yönünde beklentisi vardır ve bu durum memnuniyetin artmasını sağlayabilmektedir.
- Yaşlı bireyler için konuta giriş ve yaklaşım için dikey yöndeki yükseltinin daha kolay aşılabilmesi için rampa kullanılması yaşlı kullanıcı için memnuniyeti arttırdığından yaşam kalitesini de arttıracığı ifade edilebilir. Kas hareketlerindeki gerilemeler yaşlı için merdiven kullanımını zorlaştırabilmektedir. Yapılan literatür araştırmalarında yaşlılarda diz eklemlerinde kireçlenme yüksek oranlarda olduğu görülmüştür. Mimari eleman olarak rampa; dizdeki eklem hareketini zorlamadığından merdivene göre daha kolay erişilebilirlik sağlamaktadır.
- Yaşlı bireylerin konutlarının bulunduğu kat ile ilgili yönelimlerinin genellikle zeminden itibaren ilk katlar değil, beşinci ve daha yüksek katlarda bulunmasının bireyleri konutun tercihi kullanımı yönünden beklentilerini karşıladığını ettiğini ifade etmek mümkündür.
- İleri yaşta azalan fiziksel yetiler doğrultusunda dikey yönde sirkülasyon

sağlayan, aktif bir asansör olmasının da bulunulan kat doğrultusunda memnuniyeti arttırdığı görülmektedir.

- Yapılan çalışmada iki ayrı konu olan ikamet edilen konutun bulunduğu kat ve binada aktif olarak çalışan ve kullanılan bir asansör olup olmaması ile ilgili veriler çalışmanın çok katlı yapıların olduğu bölgede yapıldığı da göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlarda yaşlı bireylerin alt katlara göre üst katlarda yaşamayı tercih ettiği ve bunun konuta yönelik memnuniyeti arttırdığı görülmektedir. Bununla birlikte kullanıcı hangi katta ikamet ederse etsin, ki üst katların da tercihen daha talep edildiği konusu ile değerlendirilmelidir; dikey yöndeki sirkülasyonu sağlayan mimari elemanın asansör olması gerekliliği memnuniyet düzeylerinden açıkça görülmektedir. Yine dikey yöndeki erişimi sağlayan mimari eleman olan merdiven de aynı işlevi sağlasa dahi bedensel ve fiziksel olarak dinç olmayı gerektirmektedir ki ileri yaşlarda bunun mümkün olmadığı bilinmektedir. Bu sebeple yaşlı birey için çok katlı yapılarda üst katlarda oturmak önemli iken bu durum asansöre yönelik beklentiyi de beraberinde getirmektedir.
- Elde edilen veriler; literatürdeki tanımlar doğrultusunda değerlendirildiğinde yaşlı bireyler için konutuna kolaylıkla rampa, asansör gibi dikey sirkülasyon araçları ile erişebilmesinin, bir gereklilik olduğu ifade edilebilir. Bu sebeple yaşlı bireyin konutu mümkün olduğunca üst katlara kolay ulaşmayı binaya, yapıya kolay girmeyi sağlamalıdır.
- Veriler yaşlı kullanıcının genel kanı olan alt katlarda yaşamının memnuniyet vereceğinin aksine üst katlardan daha memnun olduğunu göstermektedir. Bunun evde geçirilen zaman ile çevreye hâkim olma ve yakın çevrede gerçekleşen günlük aktiviteleri takip etmeye yönelik bir beklenti olarak değerlendirmek mümkün olabilir.

Yaşlı bireyin konutlarına yönelik beklentilerin sağlanabilmesi ile yaşlı bireyin sosyal hayata katılımının yanında fiziksel olarak hareket sağlaması; bu doğrultuda başarılı ve dinç yaşlanmayı gerçekleştirmesi daha mümkün olabilir. Bu durumun tersinin olduğu, çevresel imkânların sağlanmadığı izole bir hayat hem sosyal anlamda hem de fiziksel anlamda gerilemeye sebep olabilecektir.

Yaşlı birey için sosyal yaşamın olması ve sosyal yaşama düzenli, aktif olarak

katılabilmek özellikle psikolojik sağlık açısından önemlidir. Yakın çevre ve kullanılan mekânlar yaşlı bireyin hayata sağlıklı biçimde bağlanması için destek olabilecektir. Bu sebeple yaşlının barınma mekânı olan konutu hem erişim hem de tasarım anlamında önem arz etmektedir. Uygun çevresel tasarım ve olanaklar yaşlı kişinin hayata bağlılığını artırır, bağımsızlığını arttırabilir ve bu şekilde çevresindekilere olan yükünü azaltması mümkün olabilecektir.

Tablo 3. Çalışmada veriler sonucunda elde edilen tespitler

Yaşlı Bireyin Konutunun Erişilebilirliğine Yönelik Tespitler	
Tespitler	Açıklama
Binaya giriş ve merdiven	Konut zemin ve alt katlarının zemin seviyesinden yüksek olması yaşlı bireyin konutuna yönelik memnuniyeti arttırdığından su basman kotunun mümkün olduğunca yüksek olması sağlanmalıdır.
Konutun girişinde rampa olması	Yaşlı bireyin konut girişinde rampa olması durumu kullanıcı memnuniyetini arttırmaktadır. İleri yaştaki diz ve eklem rahatsızlıkları açısından da etkili olduğu sonucuna varmak mümkündür.
Bina içi dikey sirkülasyonda asansör bulunması	Yaşlı bireyler için konutuna kolaylıkla asansör gibi dikey yöndeki sirkülasyon araçları ile erişilebilirliğinin sağlanmasının bir gereklilik olduğu ifade edilebilir. Bu sebeple yaşlı bireyin konutu mümkün olduğunca üst katlara kolay ulaşmayı binaya, yapıya kolay girmeyi sağlamalıdır.
Konutun etrafının açık olması	Çalışmada konutun bulunduğu binanın çevresi ilgili istatistiksel veri oluşturacak bir soru bulunmamaktadır. Ancak yapılan görüşmelerde katılımcılar ile görüşüldüğü sırada alınan notlarda önu açık ve ferah kelimelerini içeren talepleri çok sayıda olduğundan genel olarak değerlendirildiğinde konutun etrafının açık olmasının ileri yaştaki birey için önemli olduğu ve konutta buna uygun yapı ve yapılanmanın sağlanması gerekmektedir
Yüksek kattaki konutta ikamet etme	Katılımcıların ikamet ettiği kat ile memnuniyet düzeyleri arasındaki anlamlı farklılık ile elde edilen sonuçlar yaşlı bireylerin üst katlarda ikamet etmesinin gerekli olduğunu göstermektedir. İçerik olarak bir üst madde ile de ilişkilendirilebilecek olan konu ile yaşlı bireye mümkün olduğunca üst katlarda konut sağlanmasının gerekliliğini ifade etmektedir.

Yaşlı bireylerin bireysel yaşam kalitelerini arttırmak üzere konutlarına yaklaşımlarına yönelik memnuniyetleri ile konutlarının fiziksel koşullarının karşılaştırılması doğrultusunda beklentilerin ölçülmesi amaçlanmıştır.

Bunların saptanması ile yaşlı bireylerin yaşam kalitelerinin artırılmasına yönelik konuta erişim ile ilgili fiziksel koşullar değerlendirilmiştir.

Yakın çevredeki yaşam kalitesinin artması, bireysel refahın artması, kişisel bağımsızlığın artmasına koşul olarak kişinin ileri yaşta çevresine azalttığı bakım ve maddi yük ile yalnızca yakın çevrenin değil daha geniş çapta değerlendirildiğinde devletin ve toplumun ekonomik yüklerinin de hafiflemesi mümkün olabilir. Bu doğrultuda sonraki çalışmalarda; konuta erişimi sağlayan mimari elemanlar üzerinden yaşlı bireylerin kullanımına yönelik yapılan bu araştırmanın daha geniş çerçevede ele alınarak yaşlı bireyin konutundan ayrılıp sosyal çevrelere katılabilmesi için mesafe ve erişimi ile ilgili kamusal erişimine yönelik saptamalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- AARP. 2018. Residence for Seniors. *American Association of Retired Persons*. Main Page, Page 2.
- Bowling, A. Dieppe P. (2006). What is successful ageing and who should define it? *BMJ*, Numbers 331:1548-51
- Bölüktaş, R.P. 2019. Temel Gerontoloji, Yaşlı Sağlığı Önlisans Programı, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2019.
- Esendemir, Ş. 2016. Türkiye’de Yerinde Yaşlanma ve Mekan Gerontolojisinin Temel Parametreleri. *Sosyoloji Dergisi*, 411-429.
- Fox, S., Kenny, L., Day, M., Oconnell, C., & Timmons, S. 2017. Exploring Housing Needs of Older People in Standart and Sheltered Housing. *Gerontology & Geriatric Medicine*, (3):1-14.
- Hrast, M., & Sendi, R. 2018. Moving House and Housing Preferences in Older Age in Slovenia. *Housing, Theory and Society*, 1-16.
- Kalınkara, V., & Arpacı, F. .2016. Yerinde Yaşlanma. V. Kalınkara içinde, *Yaşlılık Disiplinler Arası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler 2* (s. 399-422). Ankara: Nobel yayınları 2.baskı
- Lecovich, 2014. Aging in place: From theory to practice. *Anthropological Notebooks Press* 20(1): 21-32 · January 2014.
- Mavili, A. 2015. Yaşlılık, Yaşlanma ve Sosyal Hizmet. A. Mavili içinde, *Modern Hayat ve Yaşlılık* (s. 1-24). Ankara: Nobel Yayınları.
- Öner Doğanyığıt, S. 2018. Geronteknolojik Ürünlerin Kullanımı. A. Duben içinde, *Yaşlanma ve Yaşlılık* (s. 135-152). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1.baskı.
- Pastalan, L. 1990. Aging in Place, *The Role of Housing and Social Supports*. New York: Routledge Press.
- Şerif, Mücahit .2019. Yaşlanma ve Mekân İlişkisi Üzerine: Türkiye’de Yaşlı Erkek Bireylerin Camii ve Kahvehane Kullanımlarının Analizi, *Academic Review of Humanities and Social Sciences* Vol. 2 Issue. 1. Pg.19-36.
- TDK. 2011. Türkçe Sözlük. Basım Yeri: Ankara: Türk Dil Kurumu.
- TÜİK. 2020. Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim tarihi : 5 Nisan 2020
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30567>

- TÜİK .2018.. 2080 yılına kadar yaşlı Nüfus projeksiyonlarının oluşturulması, Bülten, 21 Şubat 2018, Haber bülteni bölümü, Özel Sayı Haber bülteni bölümü, Sayı: 30567.
- Tutal, O. .2016. Yaşlılık, yaşam çevresi ve evrensel tasarım. V. Kalıncara içinde kitap bölümü, *Yaşlılık Disiplinler Arası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler* (s. 489-507). Ankara: Nobel Yayınları 1. Baskı.
- WHO. (2015). World Report on Aging And Health. Luxemburg: World Health Organisation.